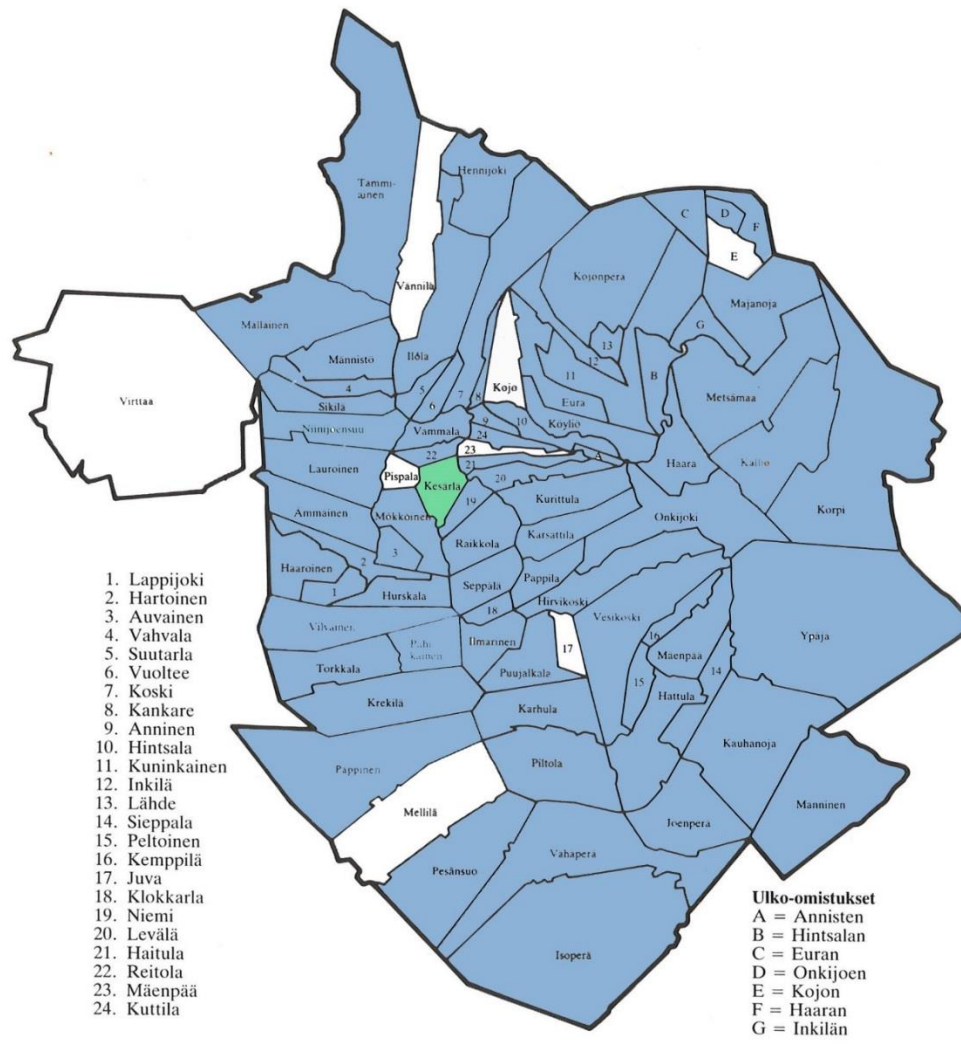

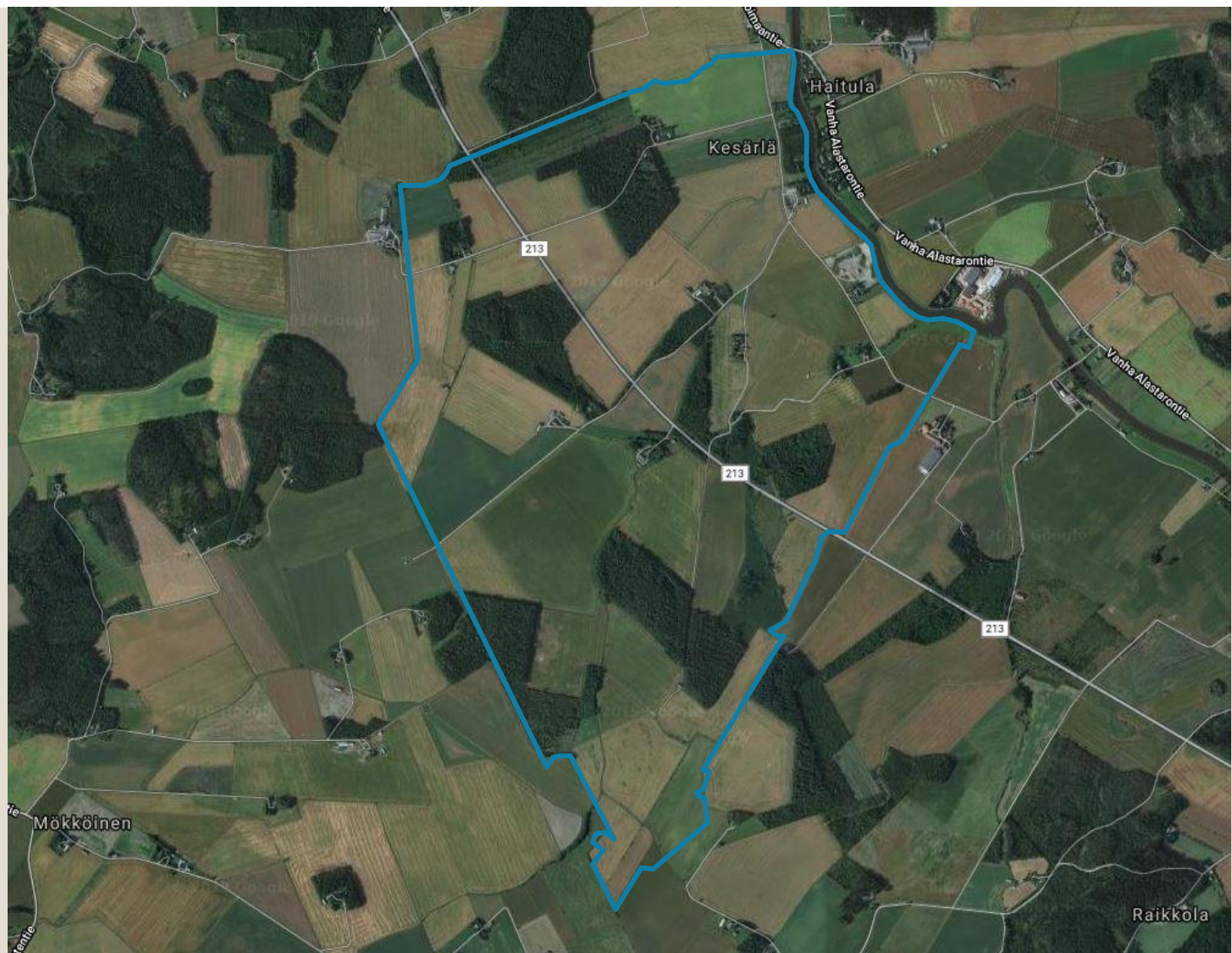
KESÄRLÄ

Kyläkeskiviikko 14.8.2019
Elsa Hietala

Karttapohja: Laakso 1986

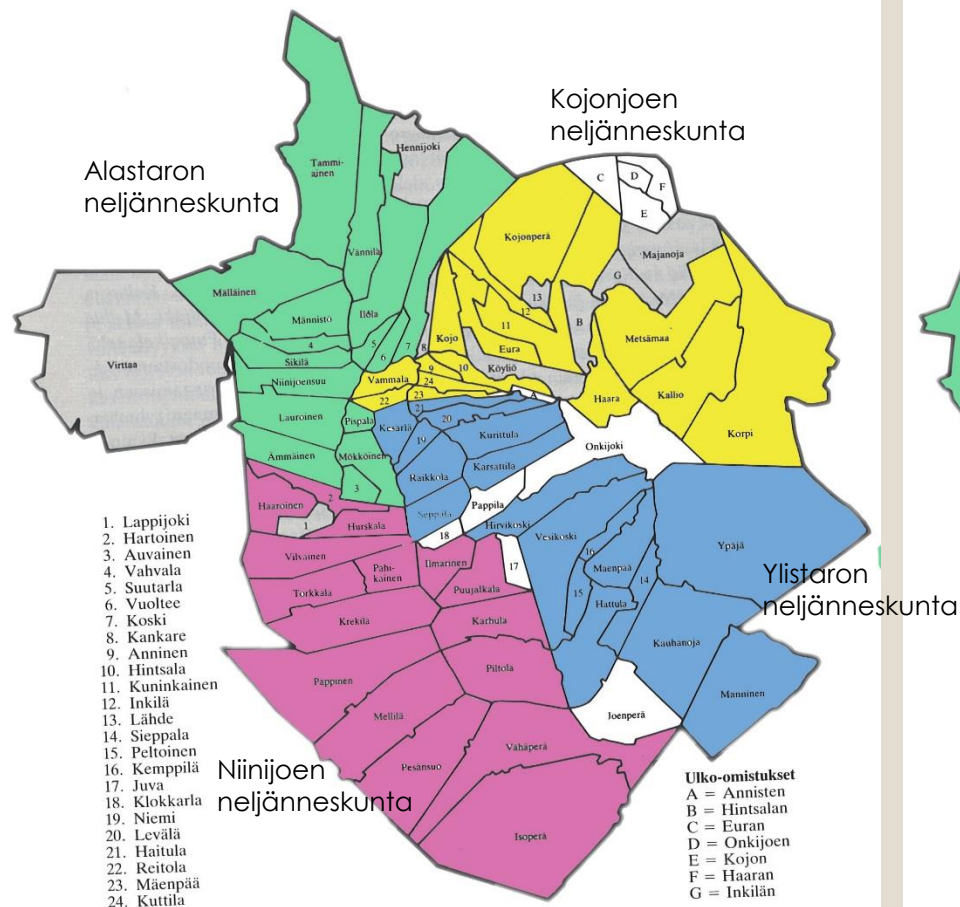

Kartta:
GoogleMaps

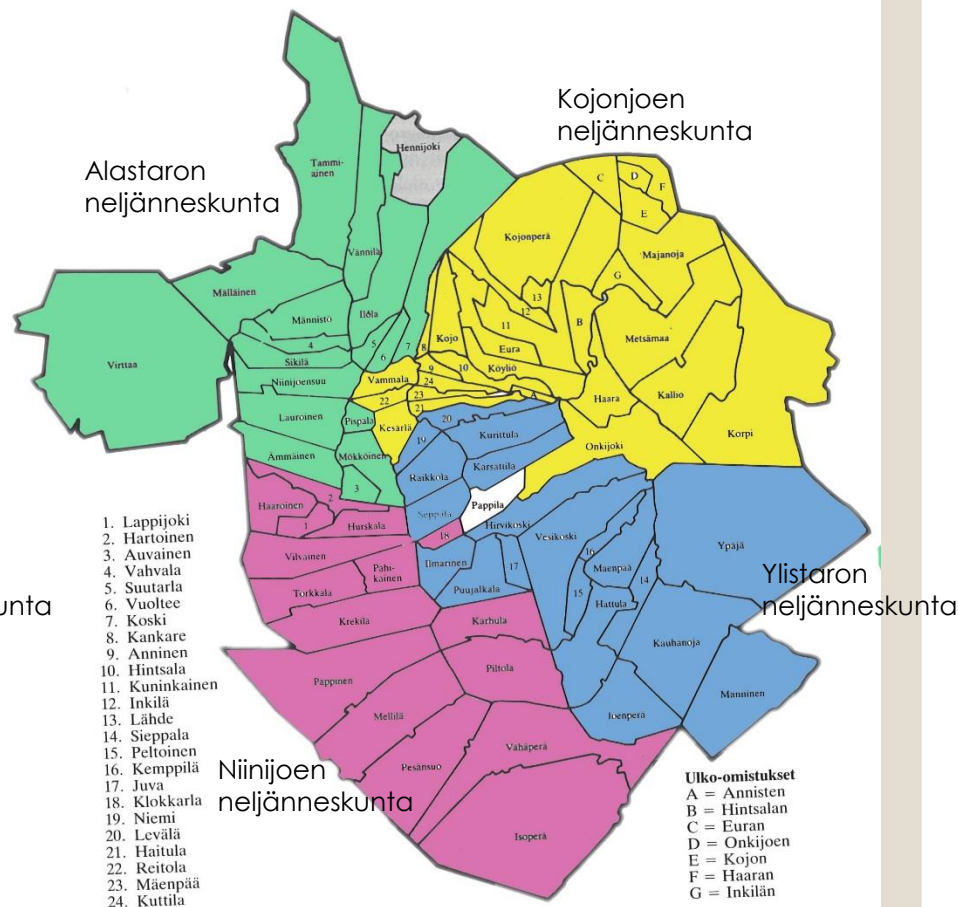
Neljänneskunta

- Ruotsi-Suomessa keskiajalta lähtien käytössä ollut hallintoalue.
- Hallintopitäjät jaettiin noin neljään neljänneskuntaan.
- Kesärlä kuului ensin Ylistaron neljänneskuntaan ja myöhemmin Kojonjoen neljänneskuntaan.

Loimaan Neljänneskunnat 1541

Loimaan Neljänneskunnat 1694

Kylän talot 1540

- Ilmeisesti molemmat talot olleet aikanaan saman Käsärin suvun hallitsemia (mahdollisesti lähtöisin Huittisista)
- Molemmat tilat veroluvultaan puolen markan ja puolen äyrin suuruisia
- Molemmilla tiloilla oli 1500 – 1600-lukujen aikana useita lyhytaikaisia isäntiä sekä muutamia autiokausia.
- Köönikkä
 - Pauli Niilonpoika Käsäri (1540 - 62)
 - Tuomo 1563 – 66
 - Tila jaettiin veljesten Matti Tuomonpojan ja Markku Tuomonpojan kesken
 - Matin puolisko autioitui 1600-luvun alussa ja yhdistettiin jälleen yhdeksi tilaksi
 - Vuonna 1697 Köönikkä määrättiin puustelliksi.
- Poso (Pösö)
 - Lasse Mikonpoika Käsäri
 - Martti Lassenpoika (1563 – 78)

Poson lautamiehet

- Poson suvussa oli useita lautamiehiä. Matti Laurinpoika Poso istui 21 käräjät vuosina 1555 – 1577.
- Hänen jälkeensä lautamiehinä toimivat myös Pauli Martinpoika, Antti Paulinpoika, Lauri Antinpoika sekä Eskeli Laurinpoika.
- Lautamiehillä oli huomattava merkitys käräjien työskentelyssä. Lautakunnassa oli Loimaalla 12 jäsentä, yleensä lautamiehet olivat keskimääräistä suuremman talon isäntiä.
- Lautakunnan jäsenille kertyi tehtäviä myös käräjien ulkopuolella, heitä saatettiin kutsua lausumaan esimerkiksi rajakiistoissa tai hoitamaan sakkojen perimisiä.

Köönikkäältä puustelli 1695

- Kruunun verotuloista osa ohjattiin sotaväen palkkoihin
- Läänitykset peruutettiin 1680-luvulla ja upseeristo pyrittiin asuttamaan virkataloihin sille alueelle, mistä joukko-osaston miehistökin koottiin.
- Upseereiden asuintaloiksi eli puustelleiksi pyrittiin saamaan riittävän hyvässä kunnossa olevia kruununtiloja (perintöoikeus menetetty maksamattomien verojen vuoksi)
- Köönikkäältä tehtiin majoitusmestarin puustelli 1695 (Laakso -86)

Tämä kartta on piirretty vuonna 1696 ja sen avulla on arvioitu kylän omistusten laatua.

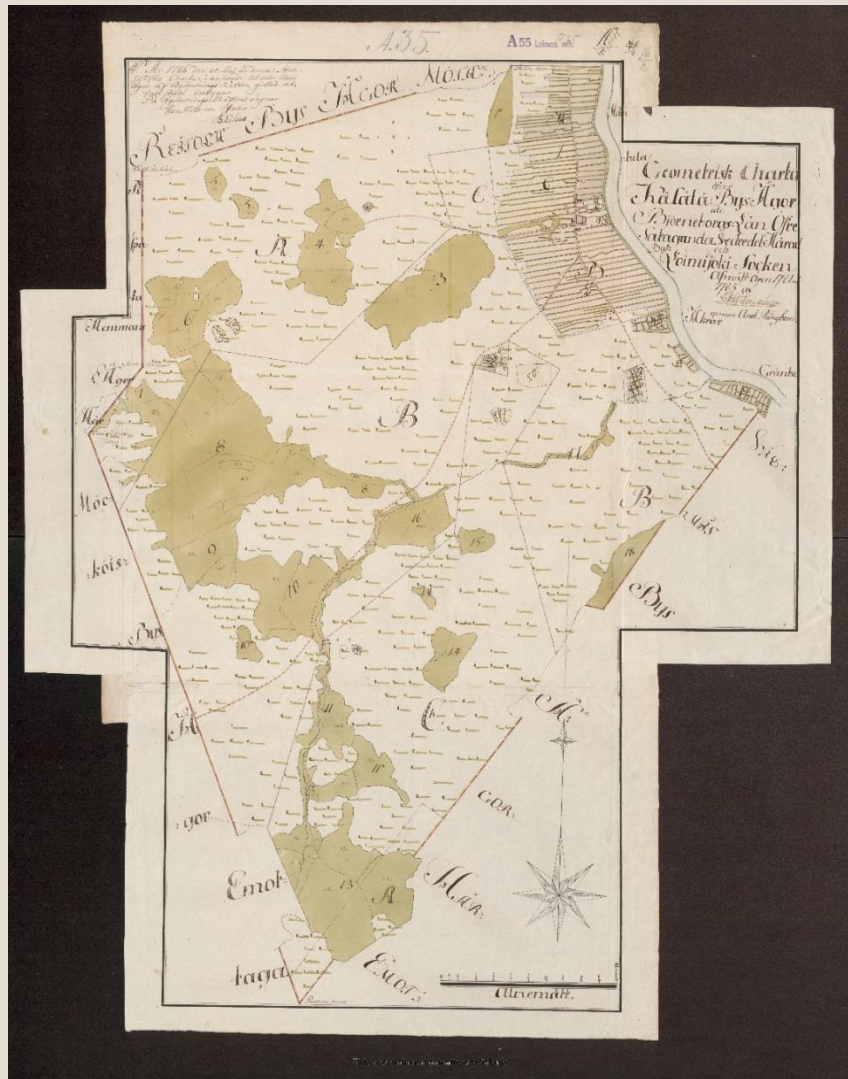
Lähde: Maanmittaushallitus > Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > Maakirjakartat > Geometrisk Affritjningh Öfver Kiärsala by belägen i Biörneborgs Län och för detta Nedersallagunda Härad men nu efter den Nyia fördelning bliffr det l ofwer sattagundas neder dehl, och Loimijoki sochn. (MHA A 1a 20)

<http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=22791882>

Eskola syntyy 1740-luvulla

- Poson talo jaettiin kahtia ja toinen, erillinen talo alkaa näkyä asiakirjoissa 1740-luvulta lähtien.
- Ensimmäinen isäntä oli Matts Mattsson.
- Eskolaksi tila mainitaan ensimmäisen kerran 1760-luvulla.

Vuoden 1785 isojakokartta (vas.) ja kylän pellot ja asuintontti ilmakuvan päällä (oik.).

Pellot

Kartta:
GoogleMaps

[illegible]

Geometrisk Charta

Kälsälä Byggnad
Björneborgs San Öst
Säkagunda Södre del
Voimijoki Socken
Åfjärds Åren 1768
genom Årsk. Ringbon

Isojako

- Tehtiin vuosina 1781 – 1792, täydennys 1916 – 1923
- Pienessä kylässä sopijaosapuolia oli vähän, joten asiat saatiin keskusteltua melko sujuvasti
- Jakotoimitus suoritettiin Köönikkään puustellissa
- Läsnäolijat keskustelivat niittyjen ja metsien jyvityksestä sekä lohkojen sijainnista. He olivat myös velvollisia ilmoittamaan puolueettomasti niittyjen ja metsän laatu.
- Parhaimmat niityt tuottivat normaalivuonna kuusi kuormaa, eli 60 leiviskää tynnyrinalalta ja heikoimmat yhden kuorman eli 10 leiviskää tynnyrinalalta.
- Metsä oli yhtäläistä, paitsi Mökköisten rajalla pahoin palanut alue.
- Sovittiin latojen vaihdosta Köönikän ja Poson välillä.

Pellot

- Pellot oli jaettu kahteen, aidattuun vainioon, ylinen- ja alanen vainio.
- Tämän lisäksi oli muutamia pienikokoisia erillispeltoja, umpiaitoja.
- Pellot olivat kaksivuoroviljelyssä, toisella viljeltiin ruista toisen ollessa kesannolla.
- Ennen isojakoa pellot olivat sarkajaossa, isojaossa kullekin talolle jaettiin yksi peltolohko.

Kylätontti

Kartta:
GoogleMaps

Kylätontilla rakennukset sijaitsivat tiiviisti rakennettuina umpipihoina niille varatulla alueella. Vuonna 1579 tulipalo tuhosi kylän aivan kokonaan.

Vanhat talon paikat

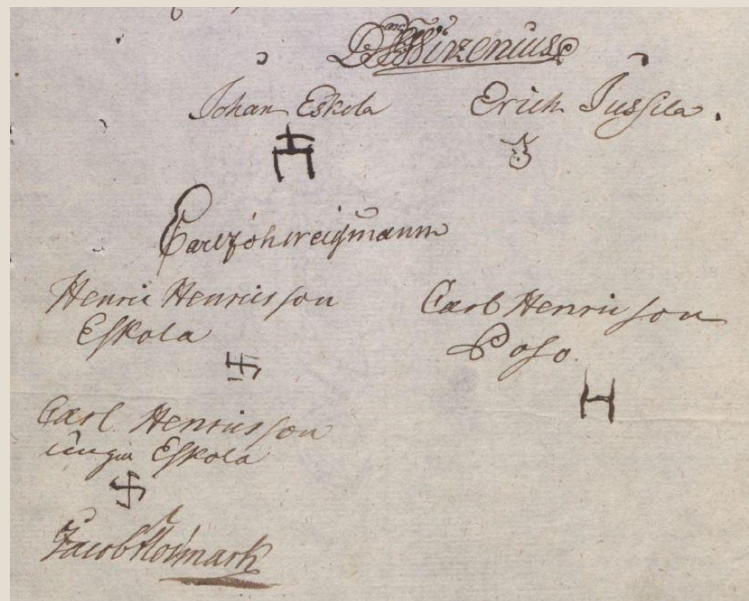
Köönikkä

Eskola ja Poso

Puumerkit

- Isojaon pöytäkirja vahvistettiin omakätisin allekirjoituksin:

A photograph of a piece of aged, yellowed paper with several handwritten signatures and marks. At the top, the name "L. W. Wronius" is written in a cursive script. Below it, "Johan Eskola" and "Erich Jusila" are written, each followed by a small, stylized mark. Further down, "Cauphreinmann" is written. Below that, "Henri Henriksen" and "Carl Henriksen" are written, each followed by a small mark. At the bottom, "Carl Henriksen" and "Eugén Eskola" are written, each followed by a small mark. The last line shows "F. A. Holmström" written in a cursive script.

L. W. Wronius
Johan Eskola Erich Jusila.
Cauphreinmann
Henri Henriksen Carl Henriksen
Eskola Lofa.
Carl Henriksen
Eugén Eskola
F. A. Holmström

Talojen isännät

KÖÖNIKKÄ

Bertil Matsson -1706

Anders Könickä 1707-1731

Johan Corpolander 1732-1760

Carl Johan Weissmann 1761-1793

Bengt Skalm 1794-1807

Joel Henriksson 1808-1814

Matts Ekroth 1815-1827

Johan Henriksson Höjer 1828-1833

Thomas Henriksson 1834-1869

Anders Johan Andersson 1870-1880

Matti Feliks Matinpoika 1883-

POSO

Jöran Eskilsson -1706

Johan Poso 1707-1741 (sama?)

Henrik Johansson 1742-1767

Carl Henriksson 1768-1799

Simon Carlsson 1800-1830

Johan Simonsson 1831-1865

Johan Erland Johansson 1866-1902

ESKOLA

Matts Matsson 1742-1769

Henrik Henriksson 1770-1791

Johan Henriksson 1792-1813

Johan Henriksson 1814-1818

Johan Johansson 1819-1830

Joel Mattsson 1831-1858

Tobias Johansson 1859-1865

Äges af Kurittula AlaMikola

Kaarle Frans Oskar
Kaarlenp.1880-1887

Wilhelmi Israelinpoika 1888-1892

Karl Kaarlenpoika Anttila 1893-

Huom! Vuodet suuntaa-antavia

Upseerit

Kenttävääpeli Johan Corpolander

- s. Ruotsissa 1693
- Vaimo Elisabeth Laihiander (s. Rauma)
- Aviol. Säkylä > Huittinen
- Yhteensä 10 lasta (vanhin poika Jacob Johan, myöhemmin Kolkkala)
- K. 1760

Majuri Carl Johan Weissmann von Weissenstein

- Isä Otto Magnus Weissman von Weissenstein. s. 1685 Liivinmaa.
- Äiti Christina Johanna Tawaststjerna. s.1699.
- Vihitty Porissa. Margaretha Elisabet Bergenfelt. s. 1735 Eura.
Lapset:
 - 1) Adam Gustaf Weissman von Weissenstein. S. 1767 Loimijoki.
 - 2) Fredrika Christina Weissman von Weissenstein. S. 1769 Loimijoki.
 - 3) Gustava Maria Weissman von Weissenstein. S. 1772 Loimaa.
 - 4) Carolina Lovisa Weissman von Weissenstein. S. 1775 Loimaa.

Puustellin katselmus 1826

Miespiha

- Asuinhuone 7,5 m x 7,5 m, tuohi- ja malkakatto, nurkkakivet, 2 ikkunaa, liesi, raudoitettu ovi, hyväkuntoinen
- Leivintupa, vanha, 7,5 m x 3,3 m, tuohi- ja malkakatto, 2 ikkunaa, tulisija, leivinuuni, raudoitettu ovi, lukko ja avain, vielä käyttökunnossa
- Kellari 6,3 m x 4,5 m, tuohi- ja malkakatto, tulisija, raudoitettu ovi, lukko ja avain, kohfalaisessa kunnossa.
- Uusi luhtiaitta 6 m x 6 m, nurkkakivillä, tuohi- ja malkakatto, raudoitettu ovi, lukko ja avain, hyväkuntoinen.
- Toinen, 2-osainen aitta 8,7 m x 6 m, tuohi- ja malkakatto, raudoitettu ovi, lukko ja avain, kohtuullisessa kunnossa.
- Uusi sauna 6 m x 6 m, tuohi- ja malkakatto, raudoitettu ovi, lukko ja avain, tulisija, mallastupa.
- Ulkovessa miespihan yhteydessä on kohtuullisessa kunnossa.

Karjapiha

- Talli, 8 m x 7 m, parvi ja 5 pilttuuta, tuohi- ja malkakatto, raudoitettu ovi, lukko ja avain, käyttökelpoisessa kunnossa.
- Vaunuvaja 8,4 m x 9 m, tuohi- ja malkakatto
- Vanha navetta 5,4 m x 5,4 m, varustettu siihen kuuluvilla karsinoilla, tuohi- ja malkakatto, huonokuntoinen.
- Toinen navetta 5,4 m x 5,4 m, osin romahtanut, ei käyttökunnossa.
- Uusi navetta 5,4 m x 5,4 m, tuohi- ja malkakatto, raudoitettu ovi, laillisessa kunnossa.
- Heinälato 6,3 m x 5,4 m, olkikatto.
- Vanha sikala 4,8 m x 3 m, tuohi- ja malkakatto, huonokuntoinen.

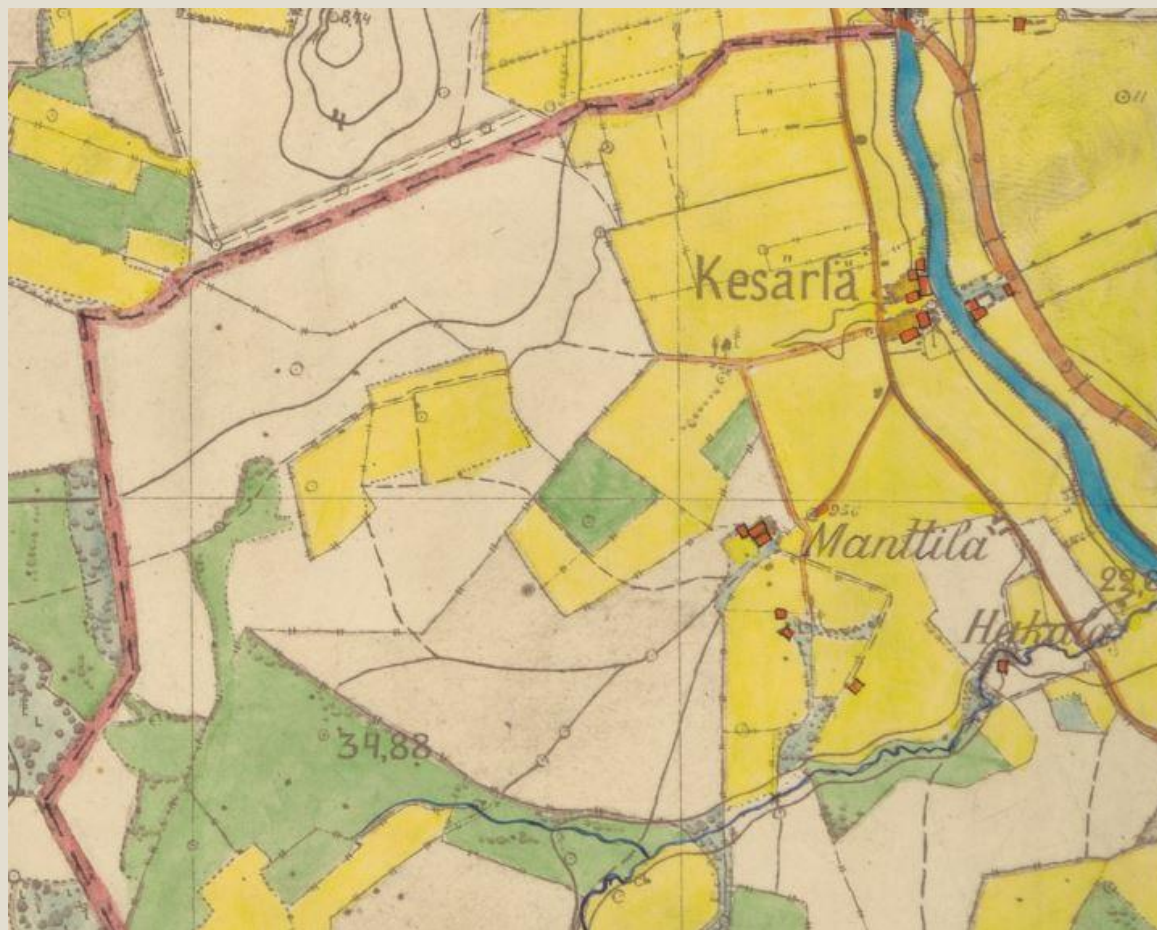
Puustellin katselmus 1826

Ulkorakennukset

- Vilja-aitta, pienen matkan päässä miespihasta, 4,5 m x 3,3 m, tuohi- ja malkakatto, raudoitettu ovi, lukko ja avain, tuplapohja, hyväkuntoinen.
- Riihi, jossa riihi 7,8 m, luuva 6 m, lato 6 m, "höyrytalo" 5 m, kaikki 7,2 leveitä, kohtuullisessa kunnossa.
- Vanha riihi, jossa riihi 7,2 m, luuva 5,7 m, lato 5,7 m, kaikki 6 m leveitä, käyttökelpoisessa kunnossa.
- Pellot
 - Savi- ja multapitoisia maita.
 - Syyskylvö 82 tynnyriä ruista, kevätkylvö 5 tynnyriä.
 - Pellot hyvin hoidetut, aidatut ja ojitetut.
- Niityt
 - Isoniitty, Kytö ja Wesioja, joilla 14 kappaletta isompia ja pienempiä latoja
 - Aidattu ja kohtuullisessa kunnossa, tuotto vähintään 35 aamia vuosittain.
- Yksi torppa, jonka torppari tekee 2 päivätyöpäivää.
- Osa Rahnun myllylahkosta
- Ei humalistoa, ei kaivoa. Käyttövesi tulee Loimijoesta.
- Ei tukkipuuksi kelpaavaa metsää.

Vuonna 1883

- Kylän alueella näkyy paljon uusia peltoalueita sekä asutusta.
- Torppia perustetaan useita 1800-luvun aikana.

Torpat

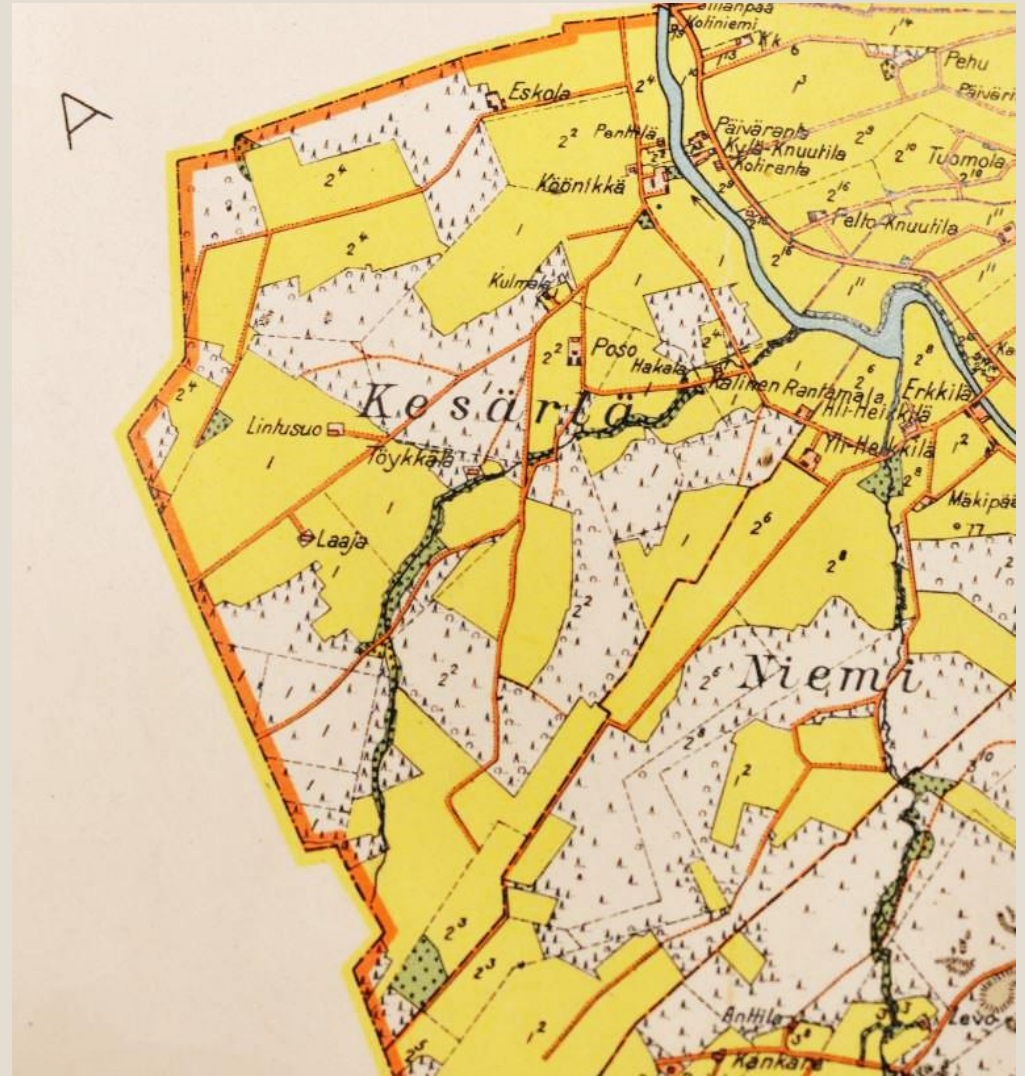
Köönikkä	1823	1831	1838	1844	1852	1859	1866	1873	1883	1893
Töykkälä	X	X			X	X	X	X	X	X
Ojanperä				X	X	X	X		X	X
Ojala	X	X	X	X			Kulmala	X	X	X
Ketola	X	X	X	X	X		Peltola	X	X	X
Eskola										
Rajala	X	X	X	X	X					
Säteri						X				
Poso										
Mändylä	X	X	X	X						
Kannisto										X

Myöhemiä torppia ainakin: Köönikän Kalinen

Käsityöläiset

- 1700-luvun lopulta lähtien kylällä asuu myös käsityöläisiä, esimerkiksi:
 - Pitäjän suutari Michel Thomasson
 - Pitäjän suutari Thomas Henriksson
 - Suutareiden oppipoikia
 - Räättäli Henrik Johansson Gröndal
 - Suutari Henrik Mickelsson Wallin
 - Pitäjän seppä Henrik Henriksson Keitlin

Vuonna 1932

Kesärlä

Loimaan lehdessä julkaistu tiivistelmä esitelmästä

Kesärlän kylä sijaitsee keskellä vanhaa Suur-Loimaan aluetta. Se on historiansa aikana kuulunut hallinnollisesti sekä Ylistaron että Kojonjoen neljännekuntiin. Neljännekunnat olivat keskiajalta periytyviä hallinnollisia alueita. Ensimmäisissä kirjallisissa lähteissä 1500-luvulta kylässä oli kaksi taloa, Kesärlä ja Pösö eli Poso. Viimeksi mainittu jaettiin 1500-luvulla kahtia, mutta yhdistettiin jälleen ennen 1600-luvun alkua.

Poson talon isännistä useampi toimi lautamiehinä 1500- ja 1600-luvuilla. Matti Laurinpoika Poso istui peräti 21 kärkeä vuosina 1555 - 1577. Lautamiehillä oli huomattava merkitys käräjien työskentelyssä. Lautakunnassa oli Loimaalla kerrallaan 12 jäsentä, yleensä he olivat isäntiä keskimääräistä suuremmista taloista.

Molemmat Kesärlän taloista autioituivat, eli joutuivat kruunulle maksamattomien verojen vuoksi lyhyiksi ajoiksi 1600-luvun aikana. Köönikän talosta tehtiin vuonna 1695 majoitusmestarin puustelli ja siellä asui 1700-luvun aikana useampi upseeri. Heistä ensimmäinen oli Ruotsissa syntynyt Johan Corpolander, joka vaikutti paikkakunnalla useamman vuosikymmenen, kunnes kuoli vuonna 1760. Corpolanderin perheeseen kuului vaimo Elisabeth Laihiander sekä peräti kymmenen lasta. Heistä vanhin poika Johan Jacob muutti myöhemmin nimensä Kolkkalaksi.

Köönikän puustellissa vaikutti 1700-luvun jälkipuoliskon myöhemmin majuriksi ylennetty Carl Johan Weissmann

perheineen. Hänen jälkeensä viimeiseksi upseeriksi tilalla, aivan 1800-luvun alussa jäi Kornetti Berndt Johan Skalm. Köönikän talo jäi muiden puustellien tavoin valtion omistukseen pitkälle 1900-lukua. Tällä välin tilan hoidosta huolehtivat monet tilan vuokraajat.

Kylän kolmas tila, Eskola, syntyi Poson tilasta jakamalla 1700-luvun puolivälin tienoilla. Virallisesti itsenäinen tila siitä tuli 1780-luvulla suoritettuna isojaon myötä. Isojako, jossa vanha, sarkajakoinen viljelyjärjestelmä purettiin jakamalla taloille omat maat, osoittautui Kesärlässäkin varsin kannattavaksi toimenpiteeksi. Kun kylällä ei koko 1700-luvun aikana ollut raivattu juuri yhtään uutta peltä, näkyi sitä 1880-luvun kartoissa jo selvästi enemmän. Väestö kasvoi, ja kylän takamaita alettiin asuttaa, raivata ja viljellä torpparien avustuksella.

Kylän ensimmäinen torppa oli Köönikän talolla jo 1700-luvun lopulla. Varsinaisesti torppia alettiin kuitenkin perustaa 1800-luvun vaihteen jälkeen ja niitä oli muutamia joka talolla. Kylällä tarvittiin myös käsityöläisiä: 1800-luvulla siellä vaikutti useampi suutari, räätäli sekä seppä.

Lähteitä

- Veikko Laakso: Suur-Loimaan historia, osat I ja II
- Suomen sukuhistoriallisen yhdistyksen kuvatietokanta www.sukuhistoria.fi (kirkonkirjat)
- Kansallisarkiston digitaaliarkisto diginarc.fi
- Timo Verho 1993: Loimaan talonpoikaissuvut 1540-1870